

**МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
ЦЕНТАР ЗА СТРУЧНО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУКА**

НАСТАВНА ПРОГРАМА

ПОЛЕДЕЛСКО ПРОИЗВОДСТВО

III ГОДИНА

ЗЕМЈОДЕЛСКО-ВЕТЕРИНАРНА СТРУКА

Техничар за фармерско производство

Скопје, 2007 година

1. ИДЕНТИФИКАЦИОНИ ПОДАТОЦИ

1.1. Назив на наставниот предмет: ПОЛЕДЕЛСКО ПРОИЗВОДСТВО

1.2. Образовен профил и струка

1.2.1. Образовен профил: техничар за фармерско производство

1.2.2. Струка: земјоделско - ветеринарна

1.3. Диференцијација на наставниот предмет

1.3.1. Карактеристичен за образовниот профил

1.4. Година на изучување на наставниот предмет

1.4.1. Трета година

1.5. Број на часови на наставниот предмет

1.5.1. Број на часови неделно: 2 часа

1.5.2. Број на часови годишно: 72 часа

1.6. Статус на наставниот предмет

1.6.1. Задолжителен

2. ЦЕЛИ НА НАСТАВНИОТ ПРЕДМЕТ

По совладувањето на наставната програма по предметот *поледелско производство* ученикот стекнува знаења и вештини и се оспособува:

- да го сфаќа значењето на еколошките фактори за развојот на поледелските култури;
- да ја познава примената на агротехничките мерки во поледелството;
- да го објаснува штетното влијание на плевелите врз развојот на поледелските култури;
- да го сфаќа значењето на ѓубрињата за развојот на растенијата;
- да ги разликува видовите плодоред;
- да ги познава начините на сеидба, садење и расадување;
- да ја познава законската регулатива и условите за органско производство;
- да ги објаснува начините на прибирање и чување на поледелските култури;
- да ја сфаќа важноста од користење на личната заштита во поледелското производство.

3. ПОТРЕБНИ ПРЕТХОДНИ ЗНАЕЊА

За успешно следење и совладување на наставните содржини, односно за постигнување на поставените цели по предметот *поледелско производство* потребно е ученикот да поседува претходни знаења од наставните предмети: биологија, хемија, педологија и агрохемија од втора година, како и од предметите основи на земјоделие со ветеринарство и хигиена и здравствено воспитание од прва година.

4. ОБРАЗОВЕН ПРОЦЕС

4.1. Структурирање на содржините за учење

Тематски целини	Бр. на часови	Конкретни цели	Дидактички насоки	Корелација меѓу тематските целини и меѓу предметите
1. ПОЛЕДЕЛСТВО И ЕКОЛОШКИ ФАКТОРИ	6	<p>Ученикот:</p> <ul style="list-style-type: none"> - да го сфаќа значењето на поледелството за земјоделското стопанство; - да ги објаснува карактеристиките и перспективите на поледелството; - да ги објаснува карактеристиките на еколошките фактори (светлина, топлина, воздух, вода и почва); - да го познава влијанието на еколошките фактори врз растенијата; - да го сфаќа значењето на еколошките фактори во производство на здрава храна. 	<ul style="list-style-type: none"> - Воведување на учениците во основите на поледелството; - објаснување за: карактеристиките, значењето и перспективите на поледелството; - формирање општ поим за еколошките фактори; - демонстрирање на слики и цртежи и објаснување за карактеристиките и меѓусебното влијание на еколошките фактори. 	<ul style="list-style-type: none"> - Градинарско производство - Практична настава
2. ПОДГОТОВКА НА ПОЧВАТА ЗА ОБРАБОТКА	8	<ul style="list-style-type: none"> - Да ја сфаќа потребата од мелиорација; - да ги познава видовите мелиоративни мерки (чистење, рамнење на површината, хумификација, калцификација, фосфатизација и 	<ul style="list-style-type: none"> - Објаснување на потребата од мелиоративни мерки, како и примена на разни видови мелиоративни мерки; - демонстрирање на слики, 	<ul style="list-style-type: none"> - Градинарско производство - Земјоделска техника - Практична настава

		<p>отсолување);</p> <ul style="list-style-type: none"> - да ја објаснува постапката на спроведување на мелиоративни мерки; - да идентификува различни мелиоративни мерки. 	<p>цртежи, филмови, Интернет материјали;</p> <ul style="list-style-type: none"> - објаснување постапки за изведување на мелиоративни мерки; - организирање вежби за начинот на спроведување на одделни мелиоративни мерки. 	
3. ОБРАБОТКА НА ПОЧВАТА	14	<ul style="list-style-type: none"> - Да ја сфаќа важноста на правилната обработка на почвата; - да ги објаснува начините на обработка на почвата (заорување, длабоко орање, дополнителна и површинска обработка на почвата); - да ги познава системите на обработка на почвата (систем за заорување на тревници и ливади, системи за засновување на ораница, систем за обработка под есенски култури, за пролетни и втори култури); - да го одредува начинот на обработка на почвата за одреден вид на култура. 	<ul style="list-style-type: none"> - Објаснување на потребата за обработка на почва; - демонстрирање на различни начини на обработка на почвата преку слики, цртежи, графоскоп; - организирање на вежби за одредување на соодветен вид и систем за обработка на почва, за одредена култура. 	<ul style="list-style-type: none"> - Градинарско производство - Земјоделска техника - Практична настава
4. ЃУБРИЊА И ЃУБРЕЊЕ	6	<ul style="list-style-type: none"> - Да ја сфаќа потребата од ѓубрење; - да ги препознава одделните видови на ѓубрива (шталско ѓубриво, осока и компост, зелено ѓубриво, минерални ѓубрива); - да го познава составот и 	<ul style="list-style-type: none"> - Објаснување на потребата и значењето на ѓубрењето на почвата; - запознавање на учениците со видовите ѓубрива, преку слики, видео и Интернет 	<ul style="list-style-type: none"> - Градинарско производство - Земјоделска техника - Практична настава

		<p>карактеристиките на разни видови ѓубрива;</p> <ul style="list-style-type: none"> - да го познава штетното влијание на ѓубривата врз здравјето на човекот и мерките за заштита. 	<p>материјали и примероци од ѓубрива;</p> <ul style="list-style-type: none"> - организирање вежби за препознавање на видовите ѓубрива и за начините на ѓубрење. 	
6. ПЛОДОРЕД	4	<ul style="list-style-type: none"> - Да ги познава елементите на плодоредот и неговото значење; - да ги разликува разните типови и специфичности на плодоредите; - да изработува план за плодоред за одредени култури. 	<ul style="list-style-type: none"> - Објаснување за значењето и елементите на плодоредот; - демонстрирање различни типови плодоред; - организирање вежби за изработка на план за плодоред. 	<ul style="list-style-type: none"> - Градинарско производство - Земјоделска техника - Практична настава
7. СЕМИЊА	4	<ul style="list-style-type: none"> - Да ја познава ботаничката и поледелската слика на семето; - да ги објаснува квалитетните својства на семето и нивните карактеристики; - да ги објаснува постапките за подготовка на семето за сеидба (чистење, сортирање и дезинфекција); - да ги познава постапките за семепроизводство. 	<ul style="list-style-type: none"> - Запознавање на учениците со семето како материјал за размножување; - демонстрирање на квалитетните својства на семето; - организирање на вежби за подготовка на семето за сеидба. 	<ul style="list-style-type: none"> - Градинарско производство - Практична настава
8. СЕИДБА, САДЕЊЕ И РАСАДУВАЊЕ	8	<ul style="list-style-type: none"> - Да разликува сеидба, садење и расадување; - да определува оптимално време за сеидба; - да ги објаснува начините на сеидба; - да ја одредува оптималната 	<ul style="list-style-type: none"> - Формулирање на поими за сеидба, садење и расадување; - демонстрирање на различни видови на сеидба, садење и расадување; 	<ul style="list-style-type: none"> - Градинарско производство - Земјоделска техника - Практична настава

		<p>длабочина на сеидба;</p> <ul style="list-style-type: none"> - да пресметува норми за сеидба за различни поледелски култури. 	<ul style="list-style-type: none"> - организирање на вежби за пресметување на норми за сеидба. 	
9. НЕГА НА ПОЛЕДЕЛСКИ КУЛТУРИ	6	<ul style="list-style-type: none"> - Да ја објаснува поврзаноста меѓу негата на поледелските култури и правилниот развој на растенијата; - да ги познава начините на нега на поледелските култури (нега на есенски посеви, борба против измрзнување и полегнување, прихранување); - да ги одредува мерките за нега кај различни поледелски култури; - да ги објаснува начините на одгледување на окопни култури (браносување, меѓуредова обработка, прихранување, проредување, нагрнување, наводнување, прашење). 	<ul style="list-style-type: none"> - Објаснување за потребите и значењето на мерките за нега на поледелски култури; - демонстрирање на карактеристики и разлики на одделни начини на нега; - организирање на вежби за изведување на нега кај одредени поледелски култури. 	<ul style="list-style-type: none"> - Градинарско производство - Земјоделска техника - Практична настава
10. ПЛЕВЕЛИ	4	<ul style="list-style-type: none"> - Да ги препознава плевелите; - да ја познава распространетоста на плевелите; - да го објаснува влијанието на плевелите врз културните растенија; - да ги познава превентивните, механичките и хемиските мерки за сузбивање на плевелите. 	<ul style="list-style-type: none"> - Објаснување на карактеристиките, штетното влијание и распространетоста на плевелите; - организирање на вежби за препознавање на поважни видови плевели; - демонстрирање на одделни мерки за борба против плевели. 	<ul style="list-style-type: none"> - Градинарско производство - Земјоделска техника - Практична настава

11. ОРГАНСКО ПРОИЗВОДСТВО НА ПОЛЕДЕЛСКИ КУЛТУРИ	4	<ul style="list-style-type: none"> - Да го сфаќа значењето и специфичностите на органското производство; - да ја познава законската регулатива за органско производство; - да ги познава условите за органско производство на поледелски култури; - да ја познава законската регулатива и условите за органско производство. 	<ul style="list-style-type: none"> - Запознавање со значењето и спецификите на органското производство; - објаснување на легислативата што го регулира органското производство. 	<ul style="list-style-type: none"> - Градинарско производство - Сточарско производство - Лозаро-овоштарско производство
12. ПРИБИРАЊЕ И ЧУВАЊЕ НА ПОЛЕДЕЛСКИТЕ КУЛТУРИ	8	<ul style="list-style-type: none"> - Да разликува ботаничка од технолошка зрелост; - да одредува момент на зрелост; - да ги познава начините на прибирање на житните, мешункастите, маслодајните и фуражните култури; - да ги објаснува начините на чување на поледелските култури; - да одредува соодветен начин за чување на одредени поледелски култури. 	<ul style="list-style-type: none"> - Запознавање со потребата од навремено прибирање на културите; - демонстрирање на различни начини на прибирање и чување на земјоделските култури; - организирање вежби за одредувањето на степен на зрелост и услови за чување на поледелските култури. 	<ul style="list-style-type: none"> - Земјоделска техника; - Практична настава.

4.2. Наставни методи и активности на учење

Програмските содржини по предметот *Џоледелско ЏроизводсЏво* имаат стручен карактер, а имаат и апликативно, односно практично значење. Поради тоа содржините треба да се реализираат и преку практични вежби. Во наставниот процес е потребна примена на разновидни наставни форми и методи. Така покрај фронталните предавања, потребна е работа во групи, парови и индивидуално. Освен тоа, постојат можности за примена на различни наставни форми и методи: покажување, објаснување, опишување, предавање, дискусија, работа на текст, практична работа и сл.

Преку успешната примена на наставните форми и методи, треба да се обезбеди оптимално можно активно учество на учениците, поточно тие да слушаат, дискутираат, прибележуваат, го повторуваат градивото, вежбаат, вршат непосредни практични операции и работни задачи, односно да ги применуваат стекнатите знаења во практиката, да ги откриваат природните законитости, да изработуваат домашни задачи и самостојно да се образуваат.

Во наставниот процес наставникот ја планира, организира и реализира својата воспитно-образовна работа, а притоа преку усни излагања, објаснувања, демонстрирања, проверувања и оценувања на постигањата на учениците ги остварува целите на овој предмет со што ги поттикнува учениците на когнитивно, психомоторно и афективно однесување.

4.3. Организација и реализација на наставата

Наставата по предметот *Џоледелско ЏроизводсЏво* се остварува преку стручни предавања кои ќе се реализираат во училници и кабинети. Покрај предавањата треба да се изведуваат вежби, практични операции и работни задачи во училишната економија. Притоа, потребно е реализирањето на наставата да се остварува и преку блок часови за поуспешна реализација на вежбите со ученици во групи, парови и индивидуално.

4.4. Наставни средства и помагала

Во наставниот процес треба да се користат разновидни наставни средства и помагала: слики, цртежи, филмови и дијафилмови, телевизиски снимки, графоскоп, текстови од стручни списанија, Интернет материјали и презентации, земјоделска механизација, алат, почвен материјал од одделни почвени типови, примероци од семенски материјали, примероци од вештачки ѓубрива, свежи земјоделски продукти, хемиски средства, заштитни средства и опрема и сл.

5. ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Следењето и оценувањето на постигањата на учениците треба да се врши плански, систематски и континуирано во текот на учебната година. Тоа се остварува во соработка со сите ученици преку разновидни форми и постапки: усни проверки, писмени задачи, тестови, проверки на домашни задачи, оценување на практичните способности на учениците при вршење на вежбите, практичните операции и работните задачи, преку изготвување на реферати и други писмени извештаи, концепти и сл.

Во текот на учебната година знаењата на учениците се оценуваат најмалку со две оценки во текот на полугодieto, а се утврдуваат и полугодишни и годишни оценки.

Доколку ученикот не постигне резултати во реализирањето на конкретните цели на програмата, се постапува согласно законската регулатива за средно образование.

6. КАДРОВСКИ И МАТЕРИЈАЛНИ ПРЕДУСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

6.1. Основни карактеристики на наставниците

Наставникот по овој наставен предмет треба да поседува лични, професионални и педагошки карактеристики, да е психофизички здрав, да е комуникативен и отворен за соработка, да поседува високи етички вредности, да ги применува литературниот јазик и писмото на кои се изведува наставата, да стекнал соодветно стручно образование, со и без работно искуство, да ја сака наставничката професија, да е добар организатор, креативен и способен за иновации во наставната технологија и постојано да се самообразува во структурата и во педагошката област.

6.2. Стандард за наставен кадар

Наставната програма *поледелско производство* ја реализираат наставници со завршени студии по:

- **земјоделство** (поледелска или општа насока).

Наставниците треба да имаат педагошко-психолошка и методска подготовка и положен стручен испит, согласно со Законот за средно образование.

6.3. Стандард за простор

Соодветно на карактерот на програмските содржини и целите што треба да се постигнат по овој предмет, наставата треба да се реализира во училница, кабинет и лабораторија, во училишната економија и во просториите во нејзините придружни објекти.

7. ДАТУМ НА ИЗРАБОТКА И НОСИТЕЛИ НА ИЗРАБОТКАТА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

7.1. Датум на изработка: мај 2007 година

7.2. Состав на работната група

1. Бранко Алексовски, раководител, Центар за стручно образование и обука - Скопје
2. д-р Мирко Михаловски, професор, Факултет за земјоделски науки и храна - Скопје
3. Сашо Стефановски, наставник во ССОУ „Киро Бурназ” - Куманово
4. Борис Соларски, ДЗ „Скачковце” - Куманово

8. ПОЧЕТОК НА ПРИМЕНА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Датум на започнување: 01.09.2007 година

9. ОДОБРУВАЊЕ НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Наставната програма по *џоледелско џроизводсџво* ја одобри министерот за образование и наука со решение број *11-4631/24* од *21.06. 2007* година.